C/2024/6560

2024.11.12.

P9_TA(2024)0172

A dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek Európai Bizottság általi elbírálásához szükséges idő

Az Európai Parlament 2024. március 14-i állásfoglalása a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek Európai Bizottság általi elbírálásához szükséges időről (2023/2941(RSP))

(C/2024/6560)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre (EUSZ), különösen annak 1., 9., 10., 11. és 16. cikkére,

— tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (EUMSZ), különösen annak 15. és 228. cikkére,

— tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára és különösen annak 41. és 42. cikkére,

— tekintettel az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([1]),

— tekintettel az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről (az európai ombudsman alapokmánya) és a 94/262/ESZAK, EK, Euratom határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. június 24-i (EU, Euratom) 2021/1163 európai parlamenti rendeletre ([2]),

— tekintettel az európai ombudsmannak a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek Európai Bizottság általi elbírálásához szükséges időről szóló, 2023. szeptember 18-i határozatára (OI/2/2022/OAM számú stratégiai vizsgálat),

— tekintettel az európai ombudsman stratégiai vizsgálatában foglalt, a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek Európai Bizottság általi elbírálásához szükséges időről szóló, 2023. szeptember 21-i különjelentésére (OI/2/2022/OAM),

— tekintettel az Európai Unió Bírósága, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatára,

— tekintettel „A dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférésről – a 2019–2021 közötti időszakra vonatkozó éves jelentés” című, 2023. július 13-i állásfoglalására ([3]),

— tekintettel eljárási szabályzata 132. cikkének (2) bekezdésére,

A. mivel az uniós intézmények birtokában lévő dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés az Európai Unió Alapjogi Chartája és a Szerződések által védett alapvető jog; mivel a polgároknak proaktív módon kell tudniuk gyakorolni ezt a jogot, amely lehetővé teszi számukra, hogy hatékonyan gyakorolhassák az uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek munkájának és tevékenységeinek, különösen a jogalkotási folyamatnak a ellenőrzéséhez fűződő jogukat; mivel az uniós intézményeknek, szerveknek, hivataloknak és ügynökségeknek működésük és a döntéshozatali folyamat során törekedniük kell a jó kormányzás, az elszámoltathatóság, a nyitottság, az integritás és az átláthatóság lehető legmagasabb szintű normáira; mivel ezek a normák a polgárok uniós intézményekbe vetett bizalmának előfeltételei;

B. mivel az 1049/2001/EK rendelet célja, hogy a lehető legszélesebb körű hozzáférési jogot biztosítsa a nyilvánosság számára az intézmények dokumentumaihoz annak érdekében, hogy a nyilvánosság tagjai hatékonyan gyakorolhassák az uniós intézmények munkájának és tevékenységeinek ellenőrzésére vonatkozó jogukat; mivel olyan ellenőrzési módszereket kell biztosítani, amelyek a demokratikus felügyelet, ellenőrzés és megfigyelés tevékenységeit egyaránt magukban foglalják; mivel a Bizottság jogilag köteles haladéktalanul és az 1049/2001/EK rendeletben meghatározott egyértelmű határidőkkel összhangban közzétenni a dokumentumokat;

([1]) HL L 145., 2001.5.31., 43. o.
([2]) HL L 253., 2021.7.16., 1. o.
([3]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2023)0295.

C. mivel az EUMSZ 228. cikke és az európai ombudsman alapokmányának 3. cikke felhatalmazza az ombudsmant, hogy indokolt esetben – akár panasz alapján, akár saját kezdeményezésére – vizsgálatot folytasson, különösen ismételt, rendszerszintű vagy különösen súlyos hivatali visszásságok esetén; mivel az alapokmány 4. cikkének (3) bekezdése felhatalmazza az ombudsmant, hogy jelentést nyújtson be az Európai Parlamentnek, ha a feltárt hivatali visszásság jellege vagy nagyságrendje ezt szükségessé teszi;

D. mivel az ombudsmanhoz beérkezett számos panasz azt mutatja, hogy jelentős késedelmek történtek, mielőtt a Bizottság határozatot hozott a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmekről, és nem tartotta be a vonatkozó jogszabályokban meghatározott határidőket; mivel az ombudsmannak a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek Bizottság általi kezeléséhez szükséges időre vonatkozó stratégiai vizsgálatában szereplő különjelentése azt mutatja, hogy javaslatait a gyakorlatban nem hajtották végre szisztematikusan, és hogy a Bizottság nem hajtotta végre az e kérés teljesítéséhez szükséges változtatásokat; mivel 2023. november 28-án az ombudsman benyújtotta különjelentését és a helyzet értékelését az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságnak;

E. mivel a Bizottság válasza arra utal, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmeket jelentős problémák nélkül dolgozza fel; mivel a Bizottság az ombudsman arra vonatkozó információkérésére adott válaszában ([4]), hogy a Bizottságnál mennyi időt vesz igénybe a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek kezelése, elismeri a kérelmek időben történő kezelésének fontosságát, és utal a kérelmek számának növekedése és összetettsége támasztotta számos kihívásra; mivel a bizottsági dokumentumokhoz való elektronikus hozzáférés új portálja egyértelműen pozitív lépés a Bizottság és a hozzáférést kérők közötti interakciók és az összes hozzáférhető dokumentum közzététele tekintetében;

Hozzáférés az Európai Bizottság dokumentumaihoz

1. emlékeztet arra, hogy az uniós intézmények birtokában lévő dokumentumokhoz való nyilvános hozzáféréshez fűződő jogot a Szerződések és az Alapjogi Charta rögzítik, és hogy az alapvető szerepet játszik annak biztosításában, hogy az uniós intézmények átlátható módon működjenek, ami javítja az EU legitimitását és a közvélemény EU iránti bizalmát, valamint az EU hitelességét;

2. hangsúlyozza, hogy az uniós intézmények, köztük az Európai Bizottság kötelesek az EUMSZ 15. cikkének (3) bekezdését a demokratikus elvekkel, különösen az EUSZ 10. cikkének (3) bekezdésében és az Alapjogi Charta 42. cikkében meghatározott elvekkel összhangban végrehajtani; hangsúlyozza, hogy az átláthatóság alapvető fontosságú az uniós intézmények elszámoltathatóságának és demokratikus ellenőrzésének biztosításához;

3. üdvözli az ombudsman arra vonatkozó gyakorlati ajánlásait, hogy hogyan kell rögzíteni a személyzet tagjai által szakmai minőségükben küldött vagy fogadott szöveges és azonnali üzeneteket ([5]); elismeri, hogy a munkával kapcsolatos szöveges és azonnali üzenetek a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférésről szóló 1049/2001/EK rendelet értelmében vett „dokumentumok”, és felkéri a többi uniós intézményt, szervet, hivatalt és ügynökséget, hogy ismerjék el ezt, ennek megfelelően kövessék az ombudsman ajánlásait, és tegyék nyilvánossá ezt a nyomon követést;

4. emlékeztet arra, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmeket haladéktalanul el kell bírálni; ismételten aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az ombudsmanhoz beérkezett panaszok közül sok a kért dokumentumokhoz való hozzáférés késedelmével kapcsolatos, és hogy a késedelmes hozzáférés jelentős közérdekeket érint; mély sajnálatát fejezi ki az ombudsman különjelentésének a bizottsági dokumentumokhoz való hozzáférés rendszerszintű és jelentős késedelmeiről szóló megállapításai miatt, különösen amiatt, hogy a vizsgált ügyek 85 %-ában a Bizottság nem hozott határozatot a jogszabályban foglalt határidőn belül, és hogy az esetek 60 %-ában a késedelem több mint 60 munkanapot tett ki; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a Bizottság nem tartotta be az 1049/2001/EK rendeletet azáltal, hogy rendszeresen megsértette a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférésre vonatkozó jogszabályban foglalt határidőket, és nem közölte időben határozatát a kérelmezőkkel, amint azt az ombudsman különjelentése is mutatja; hangsúlyozza, hogy az ombudsman értékelésével összhangban ezek a késedelmek a Bizottság részéről hivatali visszásságnak minősülnek;

([4]) A Bizottság 2023. március 28-i válasza az európai ombudsman tájékoztatás iránti kérelmére a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek Európai Bizottság általi kezeléséhez szükséges időről.

([5]) Európai ombudsman, „Záró megjegyzés arról a stratégiai kezdeményezésről, hogy az uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek hogyan rögzítik a személyzet tagjai által szakmai minőségükben küldött/fogadott szöveges és azonnali üzeneteket (SI/4/2021/MIG)”, 2022. július 13.

5. hangsúlyozza, hogy az európai ombudsman fontos szerepet játszik a polgárok dokumentumokhoz való hozzáférésének megkönnyítésében, különösen akkor, ha a hozzáférést valamely uniós intézmény, ügynökség vagy szerv részben vagy egészben megtagadta; határozottan támogatja az ombudsman Bizottsághoz intézett ajánlásait, amelyek szerint ezt a helyzetet a lehető legyorsabban orvosolni kell;

6. mély aggodalommal emlékeztet arra, hogy 2021-ben, miután a Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen és egy gyógyszeripari vállalat vezérigazgatója közötti, a Covid19-oltóanyagok Bizottság általi beszerzéséről szóló szöveges üzenetekhez nyilvános hozzáférést kértek, a Bizottság nem volt hajlandó elismerni, hogy ezek a szöveges üzenetek az 1049/2001/EK rendelet értelmében a „dokumentum” fogalommeghatározásába tartoznak; emlékeztet arra, hogy egy dokumentum nyilvántartásba vétele a dokumentum létezésének nem előfeltétele, hanem annak következménye; tudomásul veszi az ombudsman megállapítását, miszerint a Bizottság hivatali visszásságot követett el ebben az ügyben; aggodalommal tölti el, hogy a Bizottság nem tett lépéseket az ombudsman azon ajánlásai nyomán, amelyeket a vonatkozó szöveges üzenetek ismételt felkutatása érdekében indított vizsgálatát követően megfogalmazott; felhívja a Bizottságot, hogy haladéktalanul végezzen teljes körű kutatást; mély aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy egyre nő a távolság a polgárok és az uniós intézmények között, amit ez a helyzet tovább súlyosbított;

7. mély aggodalommal állapítja meg, hogy az ombudsmanhoz számos panasz érkezik a polgároktól a kért dokumentumokhoz való hozzáférés megszerzése során tapasztalható rendkívüli késedelmekről; támogatja az ombudsman azon véleményét, miszerint a hozzáférés késleltetése lényegében a hozzáférés megtagadását jelenti, és hogy az adminisztratív folyamatokat észszerűsíteni kell annak biztosítása érdekében, hogy a polgárok időben hozzáférjenek a dokumentumokhoz;

8. emlékeztet arra, hogy az európai ombudsman szerint a dokumentumokhoz, kiváltképp a jogalkotási dokumentumokhoz való hozzáférést csak kivételes jelleggel és a feltétlenül szükséges mértékben szabad korlátozni; emlékeztet továbbá arra, hogy a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférést megtagadó határozatoknak egyértelműen és szigorúan meghatározott jogi mentességeken kell alapulniuk, és azokat részletes és konkrét indokolásnak kell kísérnie, hogy a polgárok megismerhessék a hozzáférés megtagadásának okát, és hatékonyan élhessenek a rendelkezésre álló jogorvoslatokkal; úgy véli, hogy a proaktívabb megközelítés hozzájárulna az átláthatóság tényleges biztosításához, és megelőzné a polgárok és az intézmények közötti költséges és megterhelő jogvitákat;

9. hangsúlyozza, hogy biztosítani kell, hogy a polgárok nyomon követhessék, megértsék és részt vehessenek az uniós döntéshozatali folyamatokban; hangsúlyozza, hogy a Bizottságnak mint a legnagyobb uniós intézménynek jó példával kell elöl járnia a dokumentumokhoz való hozzáférés terén; hangsúlyozza, hogy a hozzáférés megadásának késedelme aláásható a polgárok demokratikus folyamatban való részvételi képességét, mivel a kért dokumentumok és információk gyakran időérzékenyek, és késedelmek esetén a kérelmező számára elveszíthetik relevanciájukat; hangsúlyozza, hogy a késedelmek visszatartó erővel is járhatnak, így az egyének úgy döntenek, hogy nem gyakorolják a dokumentumokhoz való hozzáféréshez való alapvető jogukat azon feltételezés alapján, hogy az túl hosszú időt vesz igénybe; hangsúlyozza, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmek növekvő mennyisége és összetettsége nem indokolhatja a Bizottság rendszerszintű késedelmét;

10. meggyőződése, hogy a dokumentumokkal kapcsolatos kérelmek száma csökkentésének és a késések elkerülésének legjobb módja, ha proaktívan közzéteszik a dokumentumokat a nyilvántartásban; hangsúlyozza, hogy a proaktívabb megközelítés hozzájárulna az átláthatóság tényleges biztosításához, valamint a szükségtelen jogviták megelőzéséhez, amelyek a polgárok és az uniós intézmények számára egyaránt szükségtelen költségeket és terheket eredményezhetnek;

Ajánlások

11. sürgeti a Bizottságot, hogy orvosolja a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek feldolgozása terén tapasztalható szisztematikus és jelentős késedelmeket;

12. kéri a részben vagy egészben közpénzekből finanszírozott Covid19-oltóanyagok beszerzésére vonatkozó valamennyi szerződés azonnali és teljes körű közzétételét;

13. felhívja a Bizottságot, hogy hajtsa végre az ombudsman különjelentésében foglalt ajánlást és valamennyi javaslatot, különös tekintettel a proaktívabb átláthatóság, a megerősítő kérelmek kezelésére rendelkezésre álló több emberi erőforrás, valamint a kérelmezőkkel szembeni nyitottabb és konstruktívabb hozzáállás szükségességére;

14. felhívja a Bizottságot, hogy reformálja meg a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés kezelését a késedelmek és a vonatkozó jogszabályokban meghatározott határidők be nem tartása jelentős problémájának megoldása érdekében;

15. felhívja a Bizottságot, hogy proaktívan tegyen közzé dokumentumokat és statisztikákat arról, hogy hogyan kezeli a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmeket, beleértve az uniós jogban meghatározott határidők betartására vonatkozó információkat is, mivel ezek az információk létfontosságúak az EU demokratikus folyamatainak megerősítéséhez;

16. felszólítja a Bizottságot, hogy végre haladéktalanul tegye közzé a Bizottság elnöke és a Pfizer gyógyszeripari vállalat vezérigazgatója között az 1,8 milliárd adag Covid19-oltóanyag beszerzéséről folytatott tárgyalások során váltott szöveges üzeneteket, különös tekintettel az adagonkénti ár indoklás nélküli 25 %-os növekedésére, ami összesen 35 milliárd EUR összegű, közpénzből fedezett költséggel járt;

17. hangsúlyozza, hogy amennyiben a Bizottság az új biztosi testület megalakulásáig nem kezeli a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés iránti kérelmek feldolgozásának szisztematikus és jelentős késedelmét, a Parlament mérlegelni fogja, hogy minden rendelkezésre álló parlamenti eszközt felhasználjon az ügy kezelésére; emlékeztet arra, hogy a Parlamentnek joga van keresetet indítani a Bizottság ellen az Európai Unió Bíróságán a Szerződések megsértése miatt, beleértve az EUMSZ 15. cikkének (3) bekezdését, amely az uniós polgárok és lakosok dokumentumokhoz való hozzáférési jogáról szól;

18. kéri, hogy a Bizottság tájékoztassa a Parlamentet arról, hogy hogyan tervezi betartani a vonatkozó uniós jogszabályokban meghatározott határidőket;

° ° °

19. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottságnak.